

פרשת תזריע

אבחנה פנימית: עונג ונגע - טוב ורע

בפרשת השבוע אנו מוצאים הדרכה כיצד להתמודד עם נגעים בדרכה של תורה. איך הנגע יכול להתפס כחסד הבורא, שעוזר לנו להבין את הקשר בין סיבה לתוצאה. להורות לנו שהטיפול הוא בראש ובראשונה בתוך האדם עצמו.

פתיחה

פרשת 'תזריע' פותחת בדיבור על אשה כי תזריע וילדה בן זכר, על ימי נידתה וימי טהרתה, כאשר יולדת בן וכאשר יולדת בת. אולם כל הפרשה עצמה עוסקת בנגע הצרעת וסימניו. בהמשך נראה כיצד קשורה הפתיחה לתוכן הפרשה.

כיוון שהתורה מדברת בעניין הצרעת, בדרך הטבע, היה צריך לקרוא לפרשה משהו כמו, 'דיני חולי ורפואה', ובפרשה היינו קוראים על רופא שנשלח לטפל בחולה. אבל הפרשה מספרת על נגעים ועל כהן שמאבחן ומגדיר, מטפל ומטהר את הנגעים הללו. מה זה בא לרמז לנו על האופי הרוחני של מחלת הצרעת?

מי שנסע לארצות המזרח בודאי נתקל באנשים מצורעים, המראה מזעזע ומעורר רחמים. אבל באופן כללי, הצרעת נראית לנו כמשהו מרוחק ובכלל לא שייך לתקופת חיינו. ננסה להבין מה היא אותה צרעת, אותו נגע, שהתורה עוסקת בו, וכיצד הוא בכל זאת שייך ישירות למציאות חיינו כיום.

יראה ואהבה

כאמור, תחילת הפרשה היא בענין, "אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ". כתוב בגמרא, "אשה מזרעת תחלה יולדת זכר" (זרעים, מסכת ברכות). ידוע ששלמות העבודה הרוחנית היא כאשר יש אהבה ויראה יחד. בפרשה הקודמת דברנו קצת על השלמות של "נעשה ונשמע", וגם על שתי הדיברות הראשונות שנאמרו כאחד מפי הגבורה בהר סיני, "אנכי" ו"לא תעשה לך". הכל מרמז על שלמות עבודת השם, כאשר האדם משיג את שתי המדרגות, יראת השם ואהבת השם.

ה"נועם אלימלך" מסביר שמדת היראה היא הכלי לקבלת מידת האהבה (נעם אלימלך, במדבר). הזוהר הקדוש מדמה את הענין לשתי כנפיים - אהבה ויראה, שאין ציפור שיכולה לעוף עם כנף אחת, שרק על ידי אהבה ויראה יכול היהודי להתעלות ולעלות בסולם המדרגות הרוחניות.

אומר ה"נתיבות שלום", זה הרמז בפסוק "אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ, וַיִּלְדָה זָכָר", אשה מרמזת על מידת הגבורה והיראה, מה שנקרא בלשון הקבלה, קו שמאל, וזכר מרמז על מידת האהבה, קו ימין. אם האדם מתחיל את עבודתו הרוחנית בבחינת "אשה", היינו ממידת היראה, אז "יולדת זכר", מגיע למידת האהבה. זה הסדר הנכון להתפתחות רוחנית והוא מבואר היטב ב"הקדמה לתלמוד עשר הספירות" של הרב אשלג זיע"א, "בעל הסולם".

מהם הנגעים?

נדבר מעט בנושא הנגעים המתוארים בפרשה. מדובר כאן על מצב בו אדם רואה נגעים בעורו. כשזה קורה, אותו אדם מחויב לבא אל הכהן. הכהן הוא המאבחן את הנגעים ומחליט על פי הסימנים שהתורה נתנה, מתי לטמא את האדם - להכריז עליו כטמא, ומתי לטהר אותו. אומרת המשנה במסכת נגעים, "מראות נגעים שנים שהן ארבעה" (סדר טהרה, מסכת נגעים א'). מה זה שניים שהן ארבע? התורה מציינת את סוגי הנגעים שעלולים להופיע בעורו של אדם, "אֶדָם, כִּי-יְהִי בְעוֹר-בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ-סַפְּחַת אוֹ בְּקֶרֶת, וְהָיָה בְעוֹר-בְּשָׂרוֹ, לְנֹגַע צָרְעַת". ישנם ב' צבעי נגעים שהם טמאים, שאת ובהרת, והם נקראים אבות נגעים. אבל ישנם גם ב' נגעים שהם תולדות של שני הנגעים הנ"ל והם נקראים ספחת וצרעת. כאמור, הכהן היה מאבחן את מצב האדם לפי הצבעים של הנגע. שאת צבעו לבן של טלה בן יומו, לבן זך ונקי. בהרת צבעו לבן כשלג. ספחת, שהיא נספחת לשאת, צבעה לבן כמו הקרום הדק של הביצה.

פרשת תזריע

צרעת, שהיא התולדה של בהרת, צבעה כלובן הסייד. ד' המראות נרמזים בשמותיהם: שאת, ספחת, בהרת, צרעת - ר"ת ש"ס ב"ץ. אלה גם ראשי התיבות של צבעי הנגעים: שלג, סיד, ביצה, צמר (ילקוט מעם לועז).

אם רואה אותם הכהן אחד משלושת סימני הטומאה, שער לבן, מחית בשר חי, ופשיון, הוא מכריז על האדם, 'טמא'. שער לבן פירושו ב' שערות לבנות בתוך הנגע. מחית בשר פרושה שבתוך הנגע יש חתיכת בשר בריאה. פשיון אומר שנתפשט הנגע יותר מהשיעור שהיה לו בתחילה. נגע טמא הוא רק כשנראה עמוק מן העור וגודלו כגריס (אפונה). ישנם גם, ר"ל, נגעי שיער שסימניהם שונים מנגעי בשר. במקום שיער סימן הטומאה הוא שער צהוב דק וקצר.

הכהן היה מאבחן את הנגעים עפ"י הסימנים שהתורה נתנה. הכהן היה מחליט אם להכניס את האדם להסגר, או לטהרו. הכל מאוד מדויק. התורה נתנה את הדרך המדויקת לטפל בנגעים.

מהי צרעת בפנימיות?

כתוב במקורות שמצורע זהו נוטריקון מוציא שם רע (מסכת ערכין). משמע שבעבור עוון הוצאת לשון הרע לוקה האדם בצרעת. ככה שלמעשה היינו אמורים לראות את רב בני האדם מצורעים, שכתוב, "והכל בלשון הרע (נופלים באבק לשון הרע)" (מסכת בבא בתרא). אלא שאנו רואים שאנשים מדברים לשון הרע והם בריאים ושלמים ואין שום פגם בבשר שלהם. מגלים לנו הספרים הקדושים, שהצרעת שהתורה מדברת עליה, היא או בגוף או בנשמה (ראשית חכמה, שער הקדושה י"ג). אם אינה פוגעת בגופו, פוגעת בנפשו. כתוב בזוהר הקדוש שנפש שנטמאת בצרעת, אין תפילתו של אותו אדם מתקבלת, עד שייכנע ויחזור בתשובה. בלילה כשעולה נשמתו למעלה, מתרחקות ממנו נשמות הצדיקים והוא נמצא כמו בהסגר. בתרגום, צרעת נקראת 'סגירו', מחלה של סגירות. אומר על זה הזוהר הקדוש, "סגירו דנהורא עילאה, סגירו דטיבו עילאה". זהו מצב רוחני קשה בו נסגרים צינורות השפע של האדם והוא נשאר מנותק מהאור העליון. לכן כתוב, "בַּגֵּעַ צָרְעַת, כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם; וְהוּבָא, אֶל-הַכֹּהֵן", הכהן הוא המפתח לחידוש האור הרוחני. הכהן הוא החיבור הפנימי שלנו אל הבורא. כשאנו מרגישים סגורים ומנותקים ח"ו, אנו צריכים למצוא את החיבור מחדש, בתפילה, בפנימיות, "הוֹצִיָא מִמִּסְגָּר, בְּפִשִׁי" (תהילים קמ"ב ח').

בכל אופן, הפרשה מראה לנו עד כמה חמור העוון של לשון הרע. לכן דוד המלך אומר בתהילים, "מִי-הָאִישׁ, הִסְפֵּץ תַּיִם; אֲהַב יָמִים, לְרֵאוֹת טוֹב. בָּצַר לְשׁוֹבֵב מִכַּעַ; וְשִׁפְתֵיךָ, מְדַבֵּר מְרִמָּה" (תהילים ל"ד י"ג). גם המלך שלמה אמר, "שִׁמְר פִּי, וּלְשׁוֹנִי--שִׁמְר מִצָּרוֹת בְּפִשׁוֹ" (משלי כ"א כ"ג). מצרות, מרמז על צרעת. מי ששומר פיו, שומר נפשו מהנגע.

הנגע מורה על מציאות פנימית לא מתוקנת

איוב אמר, "וּמִבְּשָׂרִי, אֶתְּזֶה אֶלּוֹק" (איוב י"ט כ"ו). מה זאת אומרת? הגוף שלנו הוא מורה דרך, דרכו ניתן לראות את המסר שמעבירים לנו מן השמיים. אם יש משהו לא טהור אצל האדם, הוא יוצא החוצה, כדי שהאדם יטפל בו. "אָדָם, כִּי-יִהְיֶה בְּעוֹר-בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת או-סַפְּחַת או בְּהֶרֶת, וְהָיָה בְּעוֹר-בְּשָׂרוֹ, לְנֹגַע צָרְעַת" - אדם מתחיל לבדוק את עצמו ורואה שיש לו איזה פגע. הנטייה הראשונית היא לתלות את זה בגורם חיצוני. דבר ראשון, הוא מתחיל לתלות את זה באחרים. לכן התורה דוברת בלשון כפולה, "כִּי-יִהְיֶה בְּעוֹר-בְּשָׂרוֹ", "וְהָיָה בְּעוֹר-בְּשָׂרוֹ", ז"א, אם יש משהו לא בסדר אצלי, צריך לבדוק את זה אצלי, לא לחפש אצל אחרים. יש איזה חסרון או משהו לא בסדר, דבר ראשון שיחפש האדם אצל עצמו מה לא בסדר, כך גם ימצא את התיקון. אם יחפש אצל אחרים, לא ימצא. התיקון הוא רק מתי שאדם מחפש בתוך עצמו, אז הוא מטפל בשורש העניין והדברים מיתקנים.

הרב שליט"א אומר, כשעוסקים בתיקון, אדם צריך לראות את השורשים והתוצאות, וצריך לעסוק בסדר הדורות - מאדם הראשון עד גמר התיקון. זאת אומרת, לנסות ולראות את התמונה כולה, את ההשתלשלות של הדברים, הן בפנימיות והן בחיצוניות.

פרשת תזריע

השגחה גלויה בא"

בפנימיות, כל התורה כולה מתקיימת בכל הדורות. גם כשהתורה עוסקת בדברים שהתקיימו רק בזמן שבית המקדש היה קיים. בעת ההיא, היו בא"י תופעות שאינן קורות היום - בתים, בגדים, החיצוניות של האדם - ניגעו בצרעת. הייתה אז רוח הקודש והשגחה פרטית גלויה בא". עכשיו בזמן הגלות יש גם השגחה פרטית, אבל היא נסתרת. אז, ההשגחה דאגה שכל אדם יהיה תמיד במצב של טהרה. התורה רוצה שעם ישראל יהיו טהורים. בזמן בית המקדש, אדם לא היה לן בירושלים אם היה בו פגם וחטא. אבל יש דברים שהאדם לא יודע עליהם, אז ההשגחה פעלה כך שיראה את הנגע, והתורה נתנה לכל אחד דרך איך להיטהר מהדברים האלה.

בא"י צריך תמיד בטהרה. א"י מקיאה את עוברי עבירה וגם מי שעושה מצוות צריך השגחה תמידית. השגחה תמידית אלו הסימנים שהיו מופיעים כדי להודיע לאדם מה עליו לעשות כדי להיטהר. זאת ההשגחה הפרטית הגלויה שהייתה בא"י בזמן שבית המקדש היה קיים. אומר הרב שליט"א, איך הקב"ה שם לב לכל אדם באשר הוא, כדי להודיע לו באופן פרטי, מה מצבו, ומה הוא צריך לעשות. היה גם חסד גדול עם האדם, שהנגע היה מופיע קודם בקירות ביתו, אח"כ בבגדיו, ואם לא תיקן את מעשיו, היה הנגע מופיע על גופו. זה היה ניסים ונפלאות, כל העניין של נגע צרעת זה עניין של נס וגילוי.

עורו של אדם - המלכות

יש כל מיני תוצאות של מעשי האדם - יש מרה שחורה, מרה ירוקה, מרה אדומה - הזוהר הקדוש מדבר על כולן - כל הדברים שבאים מצד המרה, יש להם תוצאות על העור של האדם. העור של האדם זה מה שסוגר את האדם, משלים את הקומה של האדם. מבחינת הספירות, העור זו ספירת המלכות. העור זה המקום הכי רגיש שם החיצוניים נאחזים. לכן כתוב על המלכות, "בְּגִלְיָהּ, יִרְדּוּת מוֹת" (משלי ה' ה'). הסטרא אחרא נאחזת בסיום של הקדושה. הסיום של האדם זה העור והשיער. שם צריך לעשות את התיקון. שם יש את הגילוי ולכן כשאדם מטפל בדברים האלה כמו שצריך, אז הוא מטהר את עצמו מדברים שאולי לא היו ידועים לו לפני כן. התורה מודיעה לו וגם מיד מטהרת אותו.

אבחנה פנימית - ענג ונגע - טוב ורע

תוצאת החטא של האדם הראשון, היה ערוב של טוב ורע, שלא רואים מהו הטוב ומהו הרע. כתוב בספר יצירה, "אין בטוב למעלה מענג ואין ברע למטה מנגע". ענג ונגע זה אותן אותיות, אלו דברים שמאוד קשה לאדם להבדיל ביניהם. כולנו יודעים שדברים שנחשבים לנו לענג, במציאות הם נגע, ולעיתים גם להפך. לא במקרה נגע הצרעת בצבע לבן. כתוב על הנגע שנהפך ללבן. לבן זה הסימן של טומאה. אבל הרי לבן זה סימן של טהרה, זה חסד. אלא, שזה לעומת זה עשה אלוקים. צריך לדעת להבחין בדברים דקים בין טוב ורע. אומר הרב שליט"א, זה הכח שניתן לאדם, אם הוא הולך בדרך של תורה, נדבק בתורה. לאט, לאט, הוא לומד להכיר ולדעת את הדקויות של הבריאה.

הכיוון והידיעה בחיים

התורה נותנת לאדם כיוון אמיתי איך ללכת. מסביר הרב שליט"א, הרבה אנשים שואלים, מה הכיוון? רוצים שיכוונו אותם, אחד רוצה לדעת באיזה מקצוע לבחור, האם ללכת לצפון או לדרום, להתחתן עם זה או עם זאת, או כל דבר... התורה אומרת, יש לך רק דבר אחד לעשות והתורה תכוון אותך - "הַשְּׁלֵךְ עַל-ה', יִסְבֶּךְ-וְהוּא יִכְלָלְךָ" (תהילים נ"ה כ"ג) - הידבק בתורה והיא כבר תכוון אותך. ההלכות של התורה הן ההליכות שמוליכות את האדם ממקום למקום. כתוב בגמרא, "אל תקרי הליכות אלא הלכות" (מסכת מגילה דף כ"ח). מוליכים את האדם למקום הרצוי לו.

אדם לא רואה את עצמו בדיוק כי הוא סגור בתוך עצמו. כמו שכתוב, "כל הנגעים אדם רואה, חוץ מנגעי עצמו" (מסכת נגעים). היו אנשים שהיו עושים ייחודים וכוונות על כל תנועה שלהם. הם באמת חיו את המציאות שלהם. האנשים הללו התעלו והיו משקיפים על עצמם מלמעלה, אבל הם היו אנשים יחידים

פרשת תזריע

ומיוחדים לאורך כל ההיסטוריה.

בכל זאת, איך נראה את הנגעים שלנו ואיך נדע מה עלינו לעשות? שוב, כשאדם משליך את עצמו על ה', הכל מכוון לרצון ה', שהרצון של האדם דבוק ברצון העליון, שכל נדבק בשכל, פעולה בפעולה, הכל מחובר, ממילא זה יזרום באותו כיוון של בורא עולם. אנחנו צריכים לעשות את החיבורים האלה. בפרשה הזאת, התורה אומרת, שאם יש סטייה קטנה מהכיוון, יש מיד תזכורת מלמעלה. אמרנו, שיש בעולם ענג ונגע - תענוג וייסורים, חיובי ושלילי, העניין הוא שהם תמיד סובבים על אותה הנקודה. אדם עושה מצוה, הדברים עובדים בצורה חיובית, עושה עבירה, באותו מקום, הדברים פועלים בצורה שלילית. כאשר האדם חוזר בתשובה, מתקן, הוא בסה"כ מתקן את הכיוון של אותו עניין. הכל תלוי באיזה כיוון האדם פועל. למשל אכילה, האכילה היא בכל מקרה אכילה, תזונה שהאדם חייב. אדם שאוכל בכיוון בהמי, יגרום לקלקול ולנגע. אדם שאוכל בדרך שהתורה הורתה, יכול לקדש את האכילה ולזכות בענג אמיתי.

רצון האדם

המטרה היא שרצון האדם לא יהיה רצון עצמי בכלל, אלא חייב להיות ביטול של הישות העצמית שלו. רק אז הישות האלוקית פועלת בו והוא אדם מאושר והוא בטוח שהכל הולך לפי רצון השם. אבל זה צריך תמיד את המסגרת השומרת - התורה והמצוות, ההלכה ולימוד ההלכה. אין לזה קיום בעולם הזה ללא גבולות.

הייסורים והנגעים מחייבים חשבון נפש

אם יש ח"ו ייסורים, אסור לומר שזה מקרה. מקרה זה אותיות רק מ-ה'. אנו צריכים להבין שזה הכל מסר מהשמיים, שמשהו לא כשורה וצריך להתעורר ולחזור אל הדרך הנכונה, שמובילה אל ההיכל פנימה. אנו קוראים בפרשה, שנתנו לאדם הנגוע, שבעה ימים להיסגר בבידוד. בימים האלה, הוא היה צריך לעשות חשבון נפש על כל הדברים, במה פגם ואיך צריך לתקן. כשהוא עוד לא מתוקן, הוא לא יכול להיות בחברה, בתוך המחנה. כדי לחזור אל המחנה הוא צריך היה לתקן את הכל. אחרי שבעה ימים, יש לו שוב סימן, אם עשה את הכל בסדר, נעשה טהור, יש סימני טהרה. אם לא, נסגר לעוד שבעה ימים. בימינו, הדברים נסתרים. אומר הרב שליט"א, מה שברור, כשאדם הולך ומחבר דבר לדבר, וכל דבר מחובר לשורשים, כל גופו של האדם מחובר למערכת הרוחנית של התורה והמצוות, והדבקות בשם, והכיוון של השם, שהכל פועל כדי להתקרב לרצון השם, אז הוא מרגיש תמיד את השמחה והשלמות שלו. אם לא, הוא מיד מרגיש את הייסורים. אז צריך מיד להתעורר ולא לסטות, כי מיד שהאדם סוטה יש איזה נגע. אדם צריך להיות בבדיקה תמידית! חז"ל אמרו, אם באים אליך ייסורים, תפשפש ותמשמש במעשיך. אם לא מצאת, דע שאלו ייסורים של אהבה.

הקשר בין שתי הפרשיות

נחזור להתחלה, פרשת 'תזריע' לא מתחילה בעניין הזה של הצרעת, אלא ב"אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ, וַיִּלְדָּה זָכָר". כל הפרשה נקראת 'תזריע', אבל רובה מדבר על נגע הצרעת. צריך להבין שיש בחיינו עניין של 'הזרעה'. כתוב, "כִּי-מִשְׁרָשׁ נִחַשׁ יֵצֵא צָפַע" (ישעיהו י"ד כ"ט). לפעמים יש שורש מקולקל. מהשורש המקולקל יוצא קלקול יותר גדול. אדם הראשון חטא בעץ הדעת. הנחש הטיל זוהמה בחוה. מהזוהמה הזאת יצא קין, השורש של כל הרע בעולם. מהשורש של הנחש יצא צפע, יצא קין. קין נקרא בזוהר 'קינא דמסאבותא' - קן של טומאה. רק כשראה אדם הראשון את מעשיו של קין בנו הבכור, הבין עד לאן הגיע הקלקול של מעשיו.

כאשר אנחנו לא רואים את התוצאות של החטא, איך נדע מה זה חטא? אומר הרב שליט"א, הקב"ה מרחם על היהודי, או שהוא מרחם בדרך של תורה או בדרך של ייסורים. העניין הוא, שכדי שאדם יגיע לשלמות, לתיקון, תחילת הדרך חייבת להיות שיכיר בשכר ועונש. אם הוא בכלל לא מקשר את מה שקורה לו לבורא עולם, אין אפשרות שיעשה תיקון אמיתי. השלב הזה נקרא פקחת עיניים. כשהקב"ה

פרשת תזריע

פוקח את עיניו והוא רואה בפועל את העניין של שכר ועונש. הקושי בעולם הזה, הניסיונות הקשים, זה בגלל ששכר המצוות לא בעולם הזה. גם שכר העבירות אינו בעולם הזה. אדם לא רואה. אדם יכול לעשות את כל העבירות שבעולם ואף אחד לא מגיב, לא רואים תגובה ישירה מהשמיים. זה נראה כעולם של הפקר. כיון שלא מופיעות התגובות, שזה נקרא שכר ועונש, העולם נמצא בחושך.

תזריע-מצורע

הפרשה באה ללמד אותנו על הקשר בין סיבה ותוצאה, בין הזרעה לתוצאתה. בתחילתה היא מלמדת אותנו על הראשית, שזאת המחשבה. "אִשָּׁה כִּי תִזְרֶיעַ, וַיֵּלְדָה זָכָר", היה צריך לומר 'אישה כי תהרה וילדה זכר', אלא שמדובר על ראשית יצירת האדם, במחשבה. אומר הרב שליט"א, עד כמה צריך להיזהר באותו רגע ראשיתי וכמה קשות, ח"ו, יכולות להיות התוצאות. בכל תחום, יש רגע של עיבור במחשבה ואחרי כן יש לידה במעשה, ולכן כל כך חשובה המודעות שלנו בכל רגע, מפני שהיא המולידה את המציאות הבאה שלנו.

יחד עם זאת, כשכבר יש לידה וכבר רואים בשטח תוצאות, במקרה של הפרשה שלנו - נגעים, זהו ראשית התיקון. תיבוק זה אותיות תיקון - אז זה מתחיל, והתיקון תמיד חייב להביא אותנו אל השורשים. בתחילת הפרשה זה ההזרעה של הכל. אחרי כן, נגע הצרעת זה כבר להוציא את הרע, לבטל אותו. כאשר הוא מופיע על פני השטח אפשר לתקן אותו. כמו שאמרנו, תרגום השם צרעת הוא 'סגירו'. הצרעת עוזרת לפתוח את הדברים הסגורים, שוברת את ההסגר של הרע, ואז יכול האדם להוציא את הרע ולתקן אותו. אנו נמצאים בערבו של חודש ניסן, כשבועיים לפני לייל הסדר. רבים מאתנו כבר עסוקים במרץ בניקיונות וסדרים חדשים. הפרשה מתקשרת לכל זה, מראה לנו עד כמה חשוב לחטט בכל פינה, בפנימיות ובחיצוניות, להוציא מתוכנו את כל החמץ המשול ליצר הרע. להתנקות ולהכין כלי לרגע הגדול של לייל הסדר, החיבור לאור העצום של יציאת מצרים, האור שיכול להוציא כל אחד מאתנו ממקום של ייסורים אל מקום של חירות אמיתית.

הפרשה מוקדשת לרפואת גבריאל יהונתן בן איבון, ניר בן צילה, קרן נעמי בת עפרה בתוך שאר חולי עמו ישראל

השיעור מוקדש לעילוי נשמת גילה בת רחל ז"ל ת.נ.צ.ב.ה